

Metode criminalistice eficiente în cercetarea infracțiunilor de corupție

Effective forensic methods in the investigation of corruption crimes

Carmen-Lorena VLĂDUȚ¹

Rezumat: Investigațiile privind infracțiunile de corupție necesită utilizarea unor metode criminalistice adecvate, dat fiind că probarea acestor fapte se dovedește extrem de dificilă. Aceste metode cuprind analiza financiară, tehnici de supraveghere și monitorizare, analiza documentelor, colaborarea cu experți tehnici și implicarea informatorilor. Prin analiza tranzacțiilor financiare suspecte și monitorizarea comunicațiilor, autoritățile pot descoperi modele și comportamente neobișnuite, semnificative pentru activități ilegale. Completând aceste demersuri, analiza minuțioasă a documentelor și cooperarea cu specialiștii în diverse domenii completează panorama investigației, oferind o imagine exhaustivă și precisă a faptelor. Implicarea informatorilor și a martorilor cheie întărește eforturile de investigație, oferind acces la informații vitale și detalii despre infracțiuni și persoanele implicate. Implementarea eficientă a acestor metode criminalistice în combaterea infracțiunilor de corupție este esențială pentru menținerea integrității instituțiilor și pentru contracararea răspândirii corupției, atât la nivel național, cât și internațional.

Cuvinte-cheie: criminalistică, infracțiuni de corupție, tehnici, supraveghere, monitorizare, probe.

Abstract: Investigations into corruption offenses require the use of appropriate forensic methods, as proving these facts is extremely difficult. These methods include financial analysis, surveillance and monitoring techniques, document analysis, collaboration with technical experts and involvement of informants. By analyzing suspicious financial transactions and monitoring communications, authorities can uncover unusual patterns and behaviors that are significant for illegal activity. Complementing these steps, the thorough analysis of documents and cooperation with specialists in various fields complete the panorama of the investigation, providing an exhaustive and precise picture of the facts. The involvement of key informants and witnesses strengthens investigative efforts by providing access to vital information and details about crimes and the individuals involved.

¹ Doctorand, Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

The effective implementation of these forensic methods in combating corruption offenses is crucial for maintaining the integrity of institutions and for countering the spread of corruption, both nationally and internationally.

Keywords: forensics, corruption crimes, techniques, surveillance, monitoring, evidence.

1. Scurte considerații privind incriminarea faptelor de corupție

În anul 1994, Grupul Multidisciplinar privind corupția, înființat de Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei, a adoptat următoarea definiție privind corupția: „corupția cuprinde comisioanele oculte și toate celelalte demersuri care implică persoanele investite cu funcții publice sau private, care și-au încălcat obligațiile ce decurg din calitatea lor de funcționar public, de angajat privat, de agent independent sau dintr-o relație de acest gen, în vederea obținerii de avantaje ilicite, indiferent de ce natură, pentru ele însele sau pentru alții”².

La nivel internațional, un instrument important în combaterea fenomenului corupției îl reprezintă Convenția Consiliului Europei referitoare la corupție, adoptată la Strasbourg în anul 1999, intrată în vigoare la data de 1 iulie 2002, și urmărește „incriminarea coordonată a infracțiunilor de corupție, o cooperare consolidată în cercetarea unor asemenea infracțiuni și un mecanism eficace de urmărire a aplicării, deschis în mod egal statelor membre și statelor nemembre”³. În același an, a fost instituit și Grupul de state împotriva corupției (GRECO) al Consiliului Europei care are în prezent 49 de state membre (48 de state europene, inclusiv România, și Statele Unite ale Americii), ce a fost creat pentru „îmbunătățirea capacității membrilor săi de a lupta împotriva corupției, veghind la punerea în practică a angajamentelor pe care și le-au luat în acest domeniu, prin intermediul unui proces dinamic de evaluare și presiune reciprocă”⁴.

Potrivit Convenției Consiliului Europei referitoare la corupție, corupția se manifestă sub forma *corupției active*, „atunci când s-a săvârșit cu intenție, fapta de a propune, de a oferi sau de a da, direct ori indirect, orice folos necuvenit unuia dintre agenții săi publici, pentru el sau pentru altcineva, pentru ca acesta să îndeplinească ori să se abțină de la îndeplinirea unui act în exercițiul funcțiilor sale”, și sub forma *corupției pasive* „atunci când s-a săvârșit cu intenție, fapta unuia dintre agenții săi publici de a solicita sau de a primi, direct ori indirect, orice folos necuvenit pentru el sau pentru altcineva ori de a accepta oferta sau promisiunea cu

² E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a V-a, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 742, *apud.* A. C. Moise, E. Stancu, *Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor. Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2017, p. 196.

³ Preambulul Convenției penale din 27 ianuarie 1999 privind corupția, publicată în Monitorul Oficial nr. 65 din 30 ianuarie 2002, disponibil online la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/33703>, consultat la 17.05.2024.

⁴ Rezoluția (99) 5 a Comitetului Miniștrilor Consiliului Europei de instituire a „Grupului de state împotriva corupției - GRECO”.

scopul de a îndeplini ori de a se abține să îndeplinească un act în exercitarea funcțiilor sale”.

În domeniul combaterii corupției, un rol important îl au și *Comitetul European pentru Probleme Penale*, înființat în anul 1958 în cadrul Consiliului Europei, cu responsabilități în supravegherea și coordonarea activităților Consiliului Europei în domeniul prevenirii și combaterii criminalității⁵, precum și *Convenția civilă asupra corupției*, adoptată în anul 1997, la Strasbourg, de Comitetul de Miniștri ai Consiliului Europei, în vigoare de la 1 noiembrie 2002 și *Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției* din anul 2003⁶.

La nivel național, infracțiunile de corupție sunt prevăzute de art. 289-294 Cod penal⁷ și în art. 7 și art. 10-13 Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție, cu modificările și completările ulterioare⁸.

În ceea ce privește competența efectuării urmăririi penale în cazul infracțiunilor de corupție, aceasta revine Parchetelor de pe lângă Tribunale în cazul infracțiunilor de corupție prevăzute de art. 289-294 Cod penal. Direcția Națională Anticorupție⁹, ca structură specializată în investigarea infracțiunilor de corupție, efectuează urmărirea penală în cazul infracțiunilor de corupție precum luarea și darea de mită, traficul de influență și cumpărarea de influență (art. 289-292 Cod Penal), infracțiunilor asimilate infracțiunilor de corupție (art. 10-13² din Legea 78/2000), infracțiunile împotriva intereselor financiare ale Uniunii Europene (art. 181- art. 185 din Legea nr. 78/2000) și infracțiunile prevăzute la art. 246, 297 și 300 din Codul penal, dacă s-a cauzat o pagubă mai mare decât echivalentul în lei a 1.000.000 euro, potrivit dispozițiilor art. 13 din OUG. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, cu modificările și completările ulterioare.

⁵ A se vedea site-ul oficial al Comitetului european pentru probleme penale: <https://www.coe.int/en/web/cdpc>.

⁶ Publicată în Monitorul Oficial nr. 903 din 5 octombrie 2004, disponibilă online la adresa: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/55623>.

⁷ Art. 289 C. pen. – luare de mită, Art. 290 C. pen. – dare de mită, Art. 291 C. pen – trafic de influență, Art. 292 C. pen – cumpărare de influență, Art. 293 C. pen - faptele săvârșite de membrii instanțelor de arbitraj sau în legătură cu aceștia, Art. 294 C. pen. - faptele săvârșite de către funcționarii străini sau în legătură cu aceștia.

⁸ Art. 7 din Legea nr. 78/2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 219 din 18 mai 2000, prevede infracțiunile de corupție săvârșite de anumite categorii de persoane (*„Faptele de luare de mită sau trafic de influență săvârșite de o persoană care: a) exercită o funcție de demnitate publică; b) este judecător sau procuror; c) este organ de cercetare penală sau are atribuții de constatare ori de sancționare a contravențiilor; d) este una dintre persoanele prevăzute la art. 293 din Codul penal se sancționează cu pedeapsa prevăzută la art. 289 sau 291 din Codul penal, ale cărei limite se majorează cu o treime”*). Dispozițiile art. 10-13 din Lege prevăd faptele asimilate faptelor de corupție.

⁹ Înființată prin OUG. nr. 43/2002 privind Direcția Națională Anticorupție, cu modificările și completările ulterioare, publicată în Monitorul Oficial nr. 244 din 11 aprilie 2002, A se vedea site-ul oficial: https://www.pna.ro/cadrul_legal.xhtml.

De asemenea, la nivelul Ministerului Afacerilor Interne funcționează Direcția Generală Anticorupție¹⁰, o structură specializată pentru prevenirea și combaterea corupției în rândul personalului ministerului.

2. Cadrul metodologic privind investigarea criminalistică a infracțiunilor de corupție

Investigarea criminalistică a infracțiunilor de corupție are la bază mai multe criterii pentru a oferi o imagine clară asupra dimensiunii fenomenului infracțional, precum și pentru depistarea, cercetarea și încadrarea juridică a faptelor de corupție.

Astfel, sub raport criminalistic, investigarea acestor fapte iau în calcul indici de natură criminogenă generală, precum: predispoziția de a participa activ la acte de corupție, respectiv tendința unei persoane de a face anumite compromisuri de la valori și principii sociale, în contextul unor presiuni date de anumite situații; amploarea fenomenului, tendința de a fi răspândit în rândul unor funcționari sau unor persoane din anumite sfere de interes politic sau administrativ; potențialul fenomenului în sensul de a defini perspectiva ca acesta să fie contracarat în societate.

Acești indici au o serie de criterii și valori statistice care se măsoară de la individ la individ¹¹: aptitudinea unei persoane de a manifesta, în virtutea funcției, presiuni directe sau indirecte asupra cetățenilor pentru a obține anumite beneficii; capacitatea grupurilor profesionale, precum medicii, magistrații, polițiștii, oamenii politici, de a acționa ca și grup aparent profesional pentru a impune, prin presiune publică, obținerea unor foloase materiale necuvenite¹²; implicarea în practici de corupție, care determină participarea individului la diferite forme de corupție.

Principalele cauze ce determină răspândirea corupției se corelează cu persoanele susceptibile să fie implicate în acte de asemenea natură, și privesc: îmbogățirea personală a celor într-o funcție de putere, constituiți în structuri oligarhice; inexistența unui control real judiciar sau administrativ; venituri salariale mici și suprapunerea îndatoririlor oficiale cu interesele personale; un sistem judiciar lipsit de eficiență într-un context legislativ oscilant și într-o perioadă politică și social-economică instabilă, de tranziție; particularitățile grupurilor de interese din care face parte făptuitorul, scopul personal fiind strâns legat cu cel al membrilor acestor grupuri.

În urma sesizării¹³ organelor judiciare competente, parchetele de pe lângă tribunale sau DNA, cu săvârșirea unei infracțiuni de corupție, trebuie clarificate

¹⁰ Înființată prin Legea nr. 161/2005 privind stabilirea unor măsuri pentru prevenirea și combaterea corupției în cadrul Ministerului Administrației și Internelor, publicată în Monitorul Oficial, nr. 476 din 06 iunie 2005.

¹¹ E. Stancu, *op. cit.*, p. 746 *apud* A. C. Moise, E. Stancu, *op. cit.*, p. 203.

¹² A. C. Moise, E. Stancu, *op. cit.*, p. 204.

¹³ Prin plângere sau denunț, acte încheiate de alte organe de constatare prevăzute de lege sau din oficiu.

mai multe aspecte: calitatea făptuitorului (subiectul activ al infracțiunii poate fi o persoană care exercită o funcție publică, o persoană cu atribuții de control, de conducere etc.), activitatea ilicită desfășurată, alți participanți, modul de operare, implicarea altor instituții, scopul activității infracționale, pentru a determina dacă s-a acționat cu intenție, și orice fel de avantaje de ordin patrimonial, bani, bunuri și valori. În acest sens, folosirea tehnicilor speciale prevăzute de Codul de procedură penală, joacă un rol esențial în administrarea probelor și în elucidarea circumstanțelor infracțiunilor de corupție.

3. Metode criminalistice eficiente în cercetarea infracțiunilor de corupție

Investigarea infracțiunilor de corupție se realizează prin folosirea tehnicilor speciale prevăzute de Codul de procedură penală, în Capitolul IV, cu titlul *Metode speciale de supraveghere sau cercetare* și a actelor de urmărire penală clasice efectuate pentru administrarea probelor.

Metodele speciale de supraveghere sunt esențiale în investigarea infracțiunilor de corupție. Astfel, în funcție de particularitățile faptelor investigate, se pot folosi *metodele speciale de supraveghere*: interceptarea comunicațiilor ori a oricărui tip de comunicare la distanță; accesul la un sistem informatic; supraveghere video, audio sau prin fotografiere și localizarea sau urmărirea prin mijloace tehnice sau *metodele de cercetare*: obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane; reținerea, predarea sau percheziționarea trimiterilor poștale; utilizarea investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor; participarea autorizată la anumite activități; livrarea supravegheată; obținerea datelor generate sau prelucrate de către furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului¹⁴.

Prin acte de urmărire clasice în scopul administrării probelor înțelegem: perchezițiile (domiciliare, corporale, informatice, ale vehiculelor), ridicarea de obiecte și înscrisuri, audierea martorilor, suspectilor sau inculpaților, constatările și expertizele, flagrantul, cercetarea la fața locului, reconstituirea, supravegherea conturilor bancare, conservarea datelor informatice, în conformitate cu dispozițiile prevăzute de Codul de procedură penală.

Indiferent de metoda folosită, „este nevoie de concursul mai multor factori, între care amintim, ca fiind de importanță majoră: componenta umană bine pregătită (organele instituției penale) ce vor folosi metodele în timp util și conform prevederilor legii; folosirea mijloacelor tehnice potrivite pentru fiecare tip de metodă în parte și folosirea tacticii criminalistice în vederea evitării deconspirării”¹⁵. Aflarea adevărului este scopul suprem urmărit prin orice procedeu al instrucției penale, însă acesta nu trebuie forțat cu rea-credință prin îndoirea legii după placul investigatorilor. Astfel, trebuie să existe un echilibru între

¹⁴ Potrivit art. 138 Cod procedură penală.

¹⁵ A. Roman, *Metode speciale de supraveghere din perspectiva investigației criminalistice*, Editura C.H. Beck, București, 2021, p. 186.

scopul urmărit și măsura luată, precum și prudență maximă în desfășurarea lor. Aflarea adevărului este unul dintre cele mai anevoioase procese¹⁶.

3.1. Constatarea infracțiunilor de corupție flagrante

O metodă eficientă de probare a faptelor de corupție o reprezintă *constatarea infracțiunii flagrante*, în condițiile dispozițiilor art. 293 Cod procedură penală¹⁷, cu precădere în cazul infracțiunilor de luare de mită, dare de mită, trafic de influență și cumpărare de influență care se consumă instantaneu, ceea ce face ca acestea să fie greu de probat.

Flagrantul are la bază o serie de reguli tactice criminalistice bine conturate, cu o semnificație particulară în probarea faptelor infracționale, inclusiv în cazul infracțiunilor de corupție¹⁸. Totodată, organizarea flagrantului necesită o pregătire atentă, adaptată faptelor, mijloacelor și modului de sesizare.

Sesizările provin adesea de la persoane din mediul autorilor, cum ar fi soțul/soția sau rude (din invidie sau răzbunare), colegi, șefi sau subordonați (din onestitate, invidie sau nemulțumire) și complici în acte de corupție care aleg să colaboreze cu autoritățile.

Un flagrant bine organizat este esențial pentru capturarea și documentarea actului de corupție, furnizând probe solide pentru urmărirea penală. În pregătirea flagrantului se apelează, în funcție de amploarea fenomenului infracțional, la modalități procesual-penale, tehnico-tactice criminalistice, inclusiv cele aferente poliției judiciare sau serviciilor speciale de investigare.

Principalele probleme urmărite în realizarea flagrantului sunt identitatea funcționarului (profilul personalității, calitatea oficială, atribuțiile de serviciu și locul de muncă), locul consumării faptei (orașul, strada, descrierea și localizarea mobilierului pentru identificarea locurilor de ascundere a banilor sau bunurilor) și

¹⁶ E. Stancu, *Tratat de criminalistică*, ed. a 5-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010, p. 7.

¹⁷ Art. 293. C. pr. pen. „Constatarea infracțiunii flagrante

(1) Este flagrantă infracțiunea descoperită în momentul săvârșirii sau imediat după săvârșire.

(2) Este de asemenea considerată flagrantă și infracțiunea al cărei făptuitor, imediat după săvârșire, este urmărit de organele de ordine publică și de siguranță națională, de persoana vătămată, de martorii oculari sau de strigătul public ori prezintă urme care justifică suspiciunea rezonabilă că ar fi săvârșit infracțiunea sau este surprins aproape de locul comiterii infracțiunii cu arme, instrumente sau orice alte obiecte de natură a-l presupune participant la infracțiune.

(3) În cazul infracțiunii flagrante, organele de ordine publică și siguranță națională întocmesc un proces-verbal, în care consemnează toate aspectele constatate și activitățile desfășurate, pe care îl înaintează de îndată organului de urmărire penală.

(4) Plângerile și cererile prezentate în scris, corpul delict, precum și obiectele și înscrisurile ridicate cu ocazia constatării infracțiunii sunt puse la dispoziția organului de urmărire penală”.

¹⁸ V. Bercheșan, *Metodologia investigării infracțiunilor*, vol. I, Editura Paralela 45, Pitești, 1998, p. 32 și urm.

modul de operare (circumstanțele comiterii infracțiunii, existența intermediarilor și metoda de transmitere a banilor, fie direct funcționarului public, fie prin depunere la bancă sau simulare de acte comerciale ori financiare).

Coruperea pasivă, coruperea activă, traficul de influență și primirea de către un funcționar a recompensei ilicite sunt infracțiuni care se consumă instantaneu, ceea ce face ca acestea să nu poată fi ușor constatate în flagrant. Actul de corupere presupune desfășurarea unor acțiuni conjugate din ambele părți. De aceea, probele acumulate sunt utile pentru descoperirea atât a faptei de dare, cât și de luare a folosului (avantajului) necuvenit, iar ambele infracțiuni să fie investigate prin modalități tactice similare¹⁹.

Echipa de constatare a infracțiunii flagrante, coordonată de procuror, va include polițiști și criminaliști specializați în înregistrarea și interceptarea comunicațiilor. Dacă informațiile provin de la servicii speciale, experții acestora vor fi cooptați în echipă dacă au calitatea de organe de cercetare penală. Fiecare membru va avea atribuții precise, în funcție de competența sa, și va transmite permanent informațiile către conducătorul echipei. Modul de acțiune al echipei va fi stabilit în detaliu, luând în considerare datele disponibile și comportamentul autorilor, inclusiv variante diverse de acțiune și atribuțiile fiecărui membru.

Supravegherea atentă a locului, protejarea participanților, stabilirea modalităților de comunicare și utilizarea mijloacelor tehnice adecvate sunt măsuri esențiale pentru realizarea flagrantului și fixarea rezultatelor.

3.1.1. Pregătirea de capcane criminalistice

Capcanele criminalistice sunt procedee științifice utilizate în cadrul unor operațiuni pentru a prinde și identifica autorii neidentificați ai unor fapte penale și despre care există indicii că vor fi prezenți într-un anumit loc. Aceste capcane sunt organizate și implementate cu atenție pentru a asigura capturarea eficientă și legală a infractorilor.

Prin capcană criminalistică înțelegem „activitatea tehnico-științifică și tactică a organelor judiciare, prin folosirea de substanțe chimice și instalații mecanice, electronice sau electromagnetice pentru verificarea și probarea vinovăției infractorilor”²⁰.

Capcanele criminalistice, utilizate pentru combaterea infracțiunilor de corupție, au un dublu rol: preventiv și represiv, prin identificarea autorilor și strângerea de probe.

Capcana chimică utilizează substanțe chimice fluorescente sau nefluorescente aplicate pe bani sau obiecte. Aceste substanțe rămân pe mâinile sau

¹⁹ V. Guțan, *Infracțiuni flagrante. Aspecte investigative și procedurale privind reținerea persoanei bănuite de comiterea actelor de corupție*, în *Materialele conferinței Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere*, 26 iunie 2018, Chișinău, Republica Moldova, p. 345, ISBN 978-9975-121-48-4.

²⁰ M.G. Teodorescu, *Combaterea infracțiunilor de corupție la nivel național și european*, Editura Pro-Universitaria, București, 2016, p. 29.

hainele infractorului, fiind vizibile sub lumina ultravioletă. După utilizare, se întocmește un proces-verbal ce documentează capcana.

Capcana optică implică utilizarea dispozitivelor de fotografiere sau înregistrare video pentru a surprinde acțiunile suspectului.

Capcana fonică presupune utilizarea dispozitivelor de înregistrare audio pentru a captura sunetele relevante pentru comiterea unei infracțiuni. Alegerea și amplasarea acestor dispozitive trebuie să țină cont de condițiile specifice ale spațiului, inclusiv luminozitatea și sursele de zgomot. În situația denunțului, se va proceda la montarea pe corpul denunțătorului a unor aparate de înregistrare a convorbirilor.

Martorii asistenți sunt aleși înainte de prinderea făptuitorului și însoțesc echipa de constatare a infracțiunii flagrante și nu trebuie să aibă legătură cu persoanele implicate în infracțiune.

3.1.2. Realizarea acțiunii de constatarea a infracțiunii flagrante

Supravegherea locului presupune că fiecare persoană care face parte din echipă supraveghează zonele și persoanele desemnate, comunicând permanent cu conducătorul echipei despre orice elemente neprevăzute care ar putea afecta acțiunea, cum ar fi trimiterea unor complici sau schimbarea planurilor inițiale. Denunțătorul, dacă este prezent, este instruit să facă anumite gesturi pentru a transmite mesaje echipei și poate efectua înregistrări video și audio utilizabile ca probe.

Realizarea efectivă a acțiunii presupune că echipa va alege momentul intervenției, asigurându-se că surpriza este completă pentru a destabiliza infractorul. Regulile tactice includ intrarea rapidă în spațiul infracțional pentru a preveni fuga făptuitorului și blocarea tuturor căilor de acces. Conducătorul echipei și membrii săi vor legitima toate persoanele prezente și vor înregistra toate acțiunile într-un proces-verbal. Se va efectua percheziția corporală și a locului pentru a găsi și confisca probele, iar infractorul va fi informat despre drepturile sale, inclusiv dreptul de a fi asistat de un avocat. Audierea infractorului se va face pe loc, documentând detaliile infracțiunii și persoanele implicate.

3.2. Audierea în cazurile de corupție

Pentru buna desfășurare a procesului de investigare, este necesară studierea atentă a tuturor materialelor și datelor relevante din caz. Este important să se analizeze modul de sesizare a organului judiciar, circumstanțele comiterii faptei și dacă autorul a fost prins în flagrant sau prin cercetare directă. Autorul trebuie să explice valorile implicate, locația și cantitatea acestora și alte probe din dosar. De asemenea, trebuie examinate declarațiile martorilor, existența intermediarilor, complicilor, instigatorilor sau coautorilor, precum și documentele ridicate.

Planificarea audierii se face în funcție de specificul fiecărui caz de corupție, stabilind detalii despre locul de muncă al suspectului, relația cu denunțătorul, momentul și locul primirii mitei și scopul acesteia. Este esențial să se stabilească legalitatea acțiunilor suspectului, utilizarea sumelor de bani și bunurilor primite și

să se determine dacă suspectul a mai comis alte infracțiuni și dacă altcineva mai știe despre ele.

Citarea sau aducerea suspectului se face în funcție de starea sa de arest sau libertate. Dacă suspectul este în arest, nu sunt necesare măsuri tactice speciale, deoarece se află în custodia locului de detenție și la dispoziția organului de cercetare penală. Dacă este în libertate, citarea trebuie realizată conform regulilor procedurale, recomandându-se citarea cu o zi înainte de audiere. În cazul mai multor suspecti, aceștia vor fi citați în aceeași zi, dar la ore diferite, pentru a preveni înțelegerea lor prealabilă. Audierea imediată este recomandată în cazurile flagrante pentru a preveni influențarea martorilor.

Înregistrarea integrală a interogatoriului este esențială, iar înregistrările vor fi ascultate în prezența apărătorului, făcându-se mențiuni în procesul-verbal.

Modalitatea audierii în funcție de natura faptelor de corupție este esențială pentru procesul de investigație.

În cazul infracțiunii de luare de mită și în cel al infracțiunii de dare de mită, audierea suspectilor sau inculpaților vizează aspecte similare legate de oferirea sau primirea de bani sau alte foloase. Aceste aspecte includ identitatea funcționarului public implicat, precum și data, ora și locul în care s-au făcut promisiunile sau au fost oferite sumele de bani sau bunurile. De asemenea, este importantă reacția funcționarului public la ofertele mituitorului și implicarea altor persoane în aceste acțiuni.

În cazul infracțiunii de trafic de influență, audierea suspectului sau inculpatului trebuie să vizeze clarificarea mai multor aspecte importante. Acestea includ scopul intervenției traficantului de influență, identitatea funcționarului public implicat, existența și natura sumelor de bani sau a altor valori oferite, precum și detalii despre contactul traficantului de influență cu funcționarul respectiv și acțiunile ulterioare ale acestuia.

În cazul infracțiunii de cumpărare de influență, audierea suspectului sau inculpatului este esențială pentru stabilirea mai multor aspecte cheie. Printre acestea se numără identitatea persoanei care a cumpărat influența, scopul săvârșirii faptei, detalii despre sumele de bani sau alte foloase oferite, existența funcționarului public implicat și dacă solicitările făcute intră în atribuțiile acestuia.

Audierea persoanei vătămate sau a denunțatorului reprezintă un aspect crucial în investigarea infracțiunilor de corupție. Această etapă necesită o pregătire meticuloasă pentru a asigura obținerea informațiilor relevante și a susține probele în procesul penal.

Audierea se va desfășura cu respectarea atât a regulilor procedurale, cât și a regulilor tactice criminalistice care guvernează audierea martorilor în funcție de personalitatea sau de gradul de cultură, vârsta și, bineînțeles, poziția socială a persoanei audiate²¹.

Pregătirea audierii implică identificarea persoanelor ce urmează să fie audiate, elaborarea unui plan de audiere și stabilirea detaliilor logistice precum

²¹ V. Guțan, *op. cit.*, p. 347.

locul și momentul desfășurării audierii. Este esențial să se acorde atenție specială în cazurile cu participanți din medii diferite sau cu asociere la alte infracțiuni grave, de natură economico-financiară.

Cunoașterea detaliată a persoanelor ce urmează să fie audiate, inclusiv a relației lor cu infractorul și a intereselor pe care le au în rezolvarea cauzei, reprezintă o activitate dificilă dar necesară. Planificarea audierii trebuie să țină cont de problemele esențiale ce urmează să fie clarificate și să servească la obținerea unor informații relevante.

Efectuarea confruntărilor joacă un rol important în clarificarea infracțiunilor de corupție, fiind un procedeu prevăzut de lege pentru eliminarea contradicțiilor între declarațiile persoanelor audiate și pentru confirmarea unor fapte sau circumstanțe deja cunoscute. Aceste confruntări sunt esențiale în investigațiile de corupție, având în vedere caracterul consensual al faptelor și necesitatea obținerii unor informații precise și concordante pentru susținerea probei în procesul penal.

Pregătirea și efectuarea confruntărilor necesită evaluarea atentă a oportunității acestora în fiecare caz în parte. Se impune clarificarea contrazicerilor și a elementelor constitutive ale infracțiunii de corupție pentru a asigura obținerea de informații relevante și credibile pentru anchetă.

3.3. Efectuarea de percheziții și de ridicări de obiecte și înscrisuri

Percheziția domiciliară reprezintă un aspect crucial în investigațiile privind infracțiunile de corupție. Organul judiciar trebuie să desfășoare această procedură cu mare atenție și profesionalism, având ca obiectiv principal obținerea probelor, descoperirea obiectelor căutate și identificarea altor urmări importante, cum ar fi alte infracțiuni sau circumstanțele relevante.

Obiectivele unei percheziții, depind de natura infracțiunii investigate. În funcție de infracțiune, se poate stabili natura obiectelor ce vor fi căutate sau efectiv, un anumit obiect, document, înscris, etc., care trebuie să fie căutate și găsite. Cunoscând categoria obiectelor sau înscrisurilor, care vor fi căutate, se pot emite și ipoteze cu privire la modul de ascundere. Deja, în această fază, pot fi prevăzute și eventualele mijloace tehnice, necesare pentru căutare²².

Pregătirea documentelor necesare desfășurării percheziției este esențială în acest act procedural. Percheziția domiciliară și cea informatică sunt dispuse numai de judecătorul de drepturi și libertăți, la cererea procurorului, în timpul urmăririi penale sau în cursul judecății. Pentru percheziția corporală și a vehiculelor, nu este necesară emiterea prealabilă a unei ordonanțe sau a unui mandat de percheziție, conform Codului de procedură penală.

Cunoașterea precisă a locului unde se va desfășura percheziția domiciliară și a persoanei la care se va efectua reprezintă o importanță majoră pentru succesul acestei acțiuni. Investigatorii trebuie să aibă informații detaliate despre persoanele implicate, despre spațiul locativ și despre modalitățile de comunicare cu exteriorul.

²² G. Bunea, *Criminalistica, Suport de curs*, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2012, p. 41.

În timpul pregătirii percheziției, se va evalua fiecare detaliu pentru a asigura desfășurarea eficientă a acțiunii. Echipa de percheziții trebuie să fie pregătită pentru orice eventualitate și să acționeze în conformitate cu sarcinile stabilite anterior, inclusiv prevenirea distrugerii sau ascunderii probelor.

În cadrul perchezițiilor domiciliare pentru infracțiunile de corupție, se caută în principal sume de bani, valută, înscrisuri sau bunuri de valoare. Investigatorii trebuie să fie atenți la fiecare detaliu și să verifice cu atenție fiecare spațiu și fiecare obiect în căutarea probelor.

Totodată, perchezițiile corporale și cele asupra vehiculelor pot aduce informații importante pentru investigațiile de corupție. Este recomandabil ca aceste percheziții să fie efectuate cu participarea unor experți în domeniu, pentru a asigura obținerea de probe relevante și credibile pentru anchetă.

Abordarea specifică a percheziției sistemelor informatice a devenit obligatorie în investigarea infracțiunilor de corupție, având în vedere utilizarea sistemelor informatice în multe aspecte ale vieții sociale. Sunt percheziționate frecvent computerele, telefoanele, tabletele, imprimantele și alte elemente periferice, cu mențiunea că mandatul de percheziție trebuie să menționeze și să descrie ce anume este percheziționat și ce trebuie să fie ridicat în vederea confiscării.

Efectuarea percheziției propriu-zise a computerului necesită precauții speciale pentru a proteja integritatea și accesibilitatea datelor, precum și elementele hardware. Organul judiciar, însoțit de un specialist în informatică, va desfășura percheziția cu atenție, mai ales atunci când dezasamblează sau ambalează echipamentul. Este esențial să se fotografieze sau să se înregistreze video scena infracțiunii, inclusiv ecranul monitorului și toate legăturile prin cablu, și să se pregătească o schemă a conexiunilor pentru a evidenția condițiile în care se afla sistemul informatic în momentul investigației. Toate cablurile trebuie deconectate cu atenție, iar orice modificare sau ștergere a datelor stocate în memoria sistemului trebuie documentată.

Precauțiile trebuie luate și în timpul ambalării și transportului echipamentului, pentru a evita expunerea la radiații electromagnetice, umiditate sau praf, care ar putea afecta integritatea acestuia. Este important să se respecte toate etichetele și conexiunile la fiecare cablu pentru refacerea ulterioară a sistemului și depozitarea componentelor în condiții de siguranță.

Percheziția poate furniza informații relevante legate de infracțiuni, precum evoluția sau cerințele unei organizații, parteneriate, solicitări, comunicări, sau documente financiare. Este crucial să se acorde atenție expertizelor corespunzătoare pentru interpretarea și valorificarea datelor descoperite în timpul percheziției.

3.4. Efectuarea expertizelor în cadrul investigării infracțiunilor de corupție

Expertizele în investigarea infracțiunilor de corupție sunt variate și esențiale pentru aducerea la lumină a faptelor ilegale.

Expertizele criminalistice pot fi clasificate în funcție de mai multe criterii, precum natura faptelor penale comise, obiectivele și problemele ce trebuie lămurite

de expert, domeniul de specialitate al lor. Conform prevederilor actelor normative aplicabile, expertizele criminalistice sunt realizate în concordanță cu specialitatea expertizei²³.

Acestea pot include expertize grafice, fonocriminalistice, criminalistice, financiar-contabile, dactiloscopice, traseologice, biologice și altele. Printre toate acestea, expertiza fonocriminalistică este esențială, mai ales în cazurile în care se utilizează interceptări audio sau video pentru documentarea infracțiunilor de corupție. Aceste expertize sunt menite să identifice persoanele implicate, să stabilească autenticitatea și legalitatea înregistrărilor, precum și să detecteze eventuale contrafaceri.

Utilitatea expertizelor de acest fel este evidentă în situațiile în care infracțiunile sunt comise în mod confidențial și sofisticat, fiind necesară o abordare specializată pentru a le aduce la lumină. Respectarea riguroasă a regulilor tactice și a calității tehnice a investigațiilor este esențială în procesul judiciar pentru a asigura validitatea și relevanța probelor obținute.

Expertizele judiciare, inclusiv cele fonocriminalistice, sunt necesare pentru clarificarea împrejurărilor esențiale ale infracțiunilor de corupție, contribuind la accelerarea soluționării cauzei în mod corespunzător.

3.5. Alte metode utilizate în investigarea infracțiunilor de corupție

Între metodele utilizate în investigarea infracțiunilor de corupție se numără și analiza financiară, analiza documentelor, colaborarea cu experți tehnici și implicarea informatorilor.

Analiza financiară este una dintre metodele cheie, implicând examinarea tranzacțiilor financiare suspecte sau neobișnuite. Prin identificarea și urmărirea acestor tranzacții, autoritățile pot descoperi indicii importante despre activitățile ilegale și despre persoanele implicate în acestea.

Evoluția tehnologiei permite utilizarea eficientă a tuturor metodelor speciale de supraveghere, dar ar trebui să existe și un cadrul legal care să definească cu precizie limitele ingerințelor asupra vieții private și care să nu lase loc de interpretări, ce au condus deseori la condamnarea României la Curtea Europeană a Drepturilor Omului pentru încălcarea dreptului la viața privată și altele.

Analiza documentelor este o altă metodă importantă, care implică examinarea și interpretarea diferitelor tipuri de documente, cum ar fi contracte, facturi, rapoarte financiare etc. Această analiză poate dezvălui dovezi relevante și poate ajuta la reconstituirea firului evenimentelor legate de infracțiunea de corupție.

Colaborarea cu experți tehnici în diverse domenii, cum ar fi IT-ul, medicina legală, balistica etc., poate aduce o opinie specializată în investigarea aspectelor tehnice ale infracțiunii.

²³ D. Magherescu, *Teoria generală a expertizelor criminalistice*, Editura Hamangiu, București, 2021, p. 77.

Implicarea informatorilor este, de asemenea, o metodă importantă în obținerea informațiilor și a probelor în cazurile de corupție. Informatorii pot oferi detalii și informații esențiale care să faciliteze investigația și probarea faptelor.

Analizând Raportul de activitate al DNA din anul 2023²⁴, se observă o intensificare și diversificare a metodelor criminalistice utilizate, adaptate la evoluțiile tehnologice și metodologice din domeniu, precum și la volumul de activitate în creștere față de anul precedent.

Concluzii

Pentru probarea infracțiunilor de corupție, este esențial să se folosească metode și tehnici criminalistice adecvate, respectând condițiile prevăzute de Codul de procedură penală, acest tip de fapte fiind adesea dificil de dovedit.

În ansamblu, utilizarea unui mix de metode și tehnici criminalistice este esențială în investigarea și probarea infracțiunilor de corupție, asigurându-se că autoritățile dispun de toate resursele necesare pentru a face față provocărilor specifice acestui tip de fapte.

Referințe

- Bercheșan V., *Metodologia investigării infracțiunilor*, vol. I, Editura Paralela 45, Pitești, 1998.
- Bunea G., *Criminalistica, Suport de curs*, Editura Risoprint, Cluj Napoca, 2012.
- Guțan V., *Infracțiuni flagrante. Aspecte investigative și procedurale privind reținerea persoanei bănuite de comiterea actelor de corupție*, în *Materialele conferinței Criminalitatea transfrontalieră și transnațională: tendințe și forme actuale de manifestare, probleme de prevenire și combatere*, 26 iunie 2018, Chișinău, Republica Moldova.
- Magherescu D., *Teoria generală a expertizelor criminalistice*, Editura Hamangiu, București, 2021.
- Moise A. C., Stancu E., *Criminalistica. Elemente metodologice de investigare a infracțiunilor. Curs universitar*, Editura Universul Juridic, București, 2017.
- Roman A., *Metode speciale de supraveghere din perspectiva investigației criminalistice*, Editura C.H. Beck, București, 2021.
- Stancu E., *Tratat de criminalistică*, ed. a 5-a revăzută și adăugită, Editura Universul Juridic, București, 2010.
- Teodorescu M.-G., *Combaterea infracțiunilor de corupție la nivel național și european*, Editura Pro-Universitaria, București, 2016.

²⁴ Material disponibil online la adresa: <https://www.pna.ro/obiect2.jsp?id=655#page=40&zoom=100,72,90>, consultat în data de 18.05.2024.